

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), (jud. V. Puica)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, A. Bostan, V. Cotorobai)

DECIZIE

07 octombrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios
Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Sergiu Topală, reprezentat de avocatul Ilie Gîlca, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Sergiu Topală împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 26 martie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de către Sergiu Topală, admis apelul declarat de către Ministerul Justiției și modificată hotărârea din 25 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) prin micșorarea sumei încasate,

c o n s t a t ă :

La 11 aprilie 2019, Topală Sergiu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la repararea prejudiciului moral estimat la suma de 500000 de lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cu compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 13 aprilie 2017, a fost reținut de către forțele de ordine, iar la 14 aprilie 2017, a fost pus sub învinuire, fiindu-i încredințată săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (3) Cod penal.

Prin încheierea judecătorească din 14 aprilie 2017, s-a aplicat în privința învinuitului Topală Sergiu, măsura preventivă sub formă de arest preventiv, cu eliberarea unui mandat de arest pe un termen de 30 de zile, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 aprilie 2017, s-a casat încheierea primei instanțe și s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care învinuitului Topală Sergiu i s-a aplicat măsura preventivă

sub formă de arest la domiciliu, pe un termen de 30 de zile.

Prin încheierea judecătorească din 11 mai 2017, s-a prelungit măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu, pe un termen de 30 de zile, până la 12 iunie 2017.

La 20 iulie 2017, a depus cerere la Procuratura Anticorupție privind scoaterea lui Topală Sergiu de sub urmărirea penală, pe motiv că nu există faptul infracțiunii, iar la 28 iulie 2017, a recepționat răspunsul prin care a fost informat că cererea se examinează.

La 27 iunie 2018, repetat, a înaintat Procuraturii Anticorupție, cerere despre scoaterea de sub urmărirea penală, iar la 11 iulie 2018, peste un an, a fost emisă ordonanța de scoatere de sub urmărirea penală a lui Topală Sergiu, deoarece acțiunile acestuia nu întruneau elementele componente ale infracțiunii imputate.

Începând cu 14 aprilie 2017, când a fost pornită urmărirea penală, până la 11 iulie 2018, când a fost scos de sub urmărirea penală, timp de aproximativ 1 an și 3 luni, a trecut prin momente grele în urma acțiunilor ilegale ale organelor de drept ale statului, acțiuni care au provocat suferințe morale, fiind necesar de o perioadă îndelungată ca Topală Sergiu să-și demonstreze nevinovăția, condiție inacceptabilă într-un stat de drept, în care drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt primordial apărute.

Pe parcursul exercitării urmăririi penale, au fost întreprinse acțiuni manifestate prin încălcarea normelor procedurale și materiale în timpul procesului penal, care pe cale de consecință au exclus vinovăția reclamantului. În rezultatul începerii urmăririi penale, în privința lui, au urmat un șir de acțiuni ilegale din partea organelor de drept, care au dus la încălcarea drepturilor lui.

În contextul scoaterii lui Topală Sergiu de sub urmărirea penală, în viziunea reclamantului, sunt ilegale toate acțiunile de urmărirea penală, și anume: procesul-verbal prin care acesta a fost reținut; ordonanța din 14 aprilie 2017, prin care a fost pus sub învinuire; încheierea judecătorească din 14 aprilie 2017, prin care a fost aplicată măsura preventivă, arestul preventiv pe un termen de 30 de zile, dintre care 7 zile, Topală Sergiu a stat în penitenciar, iar 23 de zile, a stat în arest la domiciliu; decizia Curții de Apel Chișinău din 20 aprilie 2017; încheierea din 11 mai 2017, prin care s-a prelungit măsura preventivă, arestul la domiciliu, pe un termen de 30 de zile; decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017. Topală Sergiu, s-a aflat în arest preventiv – 7 zile, iar în arest la domiciliu – 53 de zile.

Urmărirea penală în această cauză penală, a durat 1 an și 3 luni, perioadă în care au fost întreprinse măsuri de constrângere, presiune și izolare de societate, iar acțiunile organului de urmărirea penală și a Procuraturii Anticorupție, nu au fost direcționate corect, nu s-au acumulat probe care să demonstreze vinovăția învinuitului.

Urmărirea penală a fost pornită ilegal, iar întregul proces penal a fost o provocare din partea autorităților de stat pentru ca Topală Sergiu să fie învinovățit de fapte, pe care nu le-a comis, fapt demonstrat în procesul penal.

În rezultatul acțiunilor ilicite ale organului de urmărirea penală i s-a adus defăimare imaginii, reputației și probității obținute de Topală Sergiu, prin atitudinea corectă în societate. La momentul începerii urmăririi penale, reclamantul era administrator al unei afaceri, având o reputație ireproșabilă, iar prin acțiunile ilegale

ale organelor de urmărire penală, a fost denigrată integritatea acestuia, fiind pus într-o situație înjositoare și batjocoritoare a presei, chiar dacă beneficia de prezumția nevinovăției. Presa națională a răspândit informații defăimătoare de interes public în privința lui Topală Sergiu, care i-a dezonorat imaginea, fiind publicat un articol, cu genericul: Vânătorii de teren – avocați, executori judecătorești, judecători, oameni de afaceri, dar și diverși funcționari implicați în schemă. Astfel, reclamantul a suferit o demoralizare profundă, fiindu-i create obstacole morale și fizice, pierdere de timp, energie, stres și suferință psihică, precum și pierderi materiale.

Prin emiterea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, pe motivul lipsei în acțiunile acestuia a infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (3) Cod penal și clasarea procesului penal, se constată încălcarea drepturilor constituționale, dreptul la libertate și siguranța persoanei, dreptul la proprietatea privată, dreptul la circulație, art. 5 și art. 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, motiv pentru care reclamantul a solicitat încasarea prejudiciului moral în mărime de 500 000 de lei.

Prin hotărârea din 25 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), acțiunea a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul reclamantului, suma de 40000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 26 martie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către Topală Sergiu, admis apelul declarat de către Ministerul Justiției și modificată hotărârea din 25 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) prin micșorarea sumei încasate de la 40 000 de lei la 10 000 de lei.

La 10 iunie 2020, Sergiu Topală, reprezentat de avocatul Ilie Gîlca, a declarat recurs împotriva deciziei din 26 martie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, modificarea hotărârii primei instanțe prin majorarea sumei încasate la 500 000 de lei.

În motivarea recursului a indicat că la emiterea deciziei instanța de apel a interpretat în mod eronat legea.

La 27 iulie 2020, (prin oficiul poștal), Procuratura Generală a depus o referință la recursul declarat de către Topală Sergiu, reprezentat de avocatul Gîlca Ilie, solicitând considerarea acestuia ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 26 martie 2020 și comunicată participanților la proces la 20 mai 2020 (f. d. 125), iar recursul a fost declarat la 10 iunie 2020. Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 26 martie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 23 septembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Topală Sergiu, reprezentat de avocatul Gîlca Ilie, a fost considerat admisibil.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Astfel, analizând criticile invocate asupra temeiniciei deciziei recurate, Colegiul lărgit consideră că acestea sunt întemeiate, ori soluția instanței de apel în speță este adoptată cu aplicarea eronată a normelor de drept material, care afectează legalitatea deciziei contestate și însuși conținutul unui proces echitabil.

În speță, fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a reținut că, reieșind din natura pretenției în coraport cu normele de drept aplicabile speței, odată cu adoptarea ordonanței Procuraturii Anticorupție din 11 iulie 2018, prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui Topală Sergiu, reclamantul este în drept să pretindă repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, totodată, constatând că urmărirea penală pe această cauză a durat 1 an și 3 luni.

Cu referire la cuantumul prejudiciului moral, instanța de fond a considerat că mărimea prejudiciului moral cerut de reclamant în mărime de 500000 de lei este unul exagerat, or, reieșind din natura drepturilor lezate, de caracterul și gravitatea suferințelor suportate, de statutul social al persoanei și faptul că reclamantul a fost pus sub învinuire, aplicarea măsurilor preventive sub formă de arest preventiv și arest la domiciliu, instanța de fond a considerat că suma de 40000 de lei, constituie o recompensă echitabilă pentru prejudiciul moral suportat.

Instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, a considerat necesar de a modifica soluția primei instanțe și în justificarea soluției sale de modificare a hotărârii primei instanțe în partea ce ține de încasarea cuantumului prejudiciului moral, a indicat că suma de 40000 de lei dispusă spre încasare este o sumă excesivă, aceasta urmând a fi micșorată până la suma de 10000 de lei, în așa fel, considerând-o una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa. Or, cuantumul compensației prejudiciului moral cauzat reclamantului trebuie să fie într-un raport proporțional gradului de suferințe psihice și morale, cum și gradului în care reputația acestuia a fost lezată, gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper acțiunile și măsurile penale efectuate în privința lui, perioada și intensitatea restricțiilor și atentării la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia în cadrul procedurii penale.

Așadar, verificând circumstanțele cauzei prin prisma cadrului legal aplicabil speței, a argumentelor recursului și ale referinței, Colegiul lărgit reține că, Legea nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (în continuare Legea nr. 1545 din 25.02.1998) – remediul compensator național – reprezintă actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Articolul 11 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 stipulează că, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege.

Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate.

Totodată, Colegiul lărgit constată că, recurentul atât în cererea de chemare în judecată, cât și în cererea de recurs a invocat că, în rezultatul acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală s-a adus defăimare imaginii, reputației și probității obținute de Topală Sergiu, prin atitudinea corectă în societate.

La momentul începerii urmăririi penale, reclamantul-recurent era administrator al unei afaceri, având o reputație ireproșabilă, iar prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, a fost denigrată integritatea acestuia, fiind pus într-o situație înjositoare și batjocoritoare a presei, chiar dacă beneficia de prezumția nevinovăției. Presa națională a răspândit informații defăimătoare de interes public în privința lui Topală Sergiu, care i-a dezonorat imaginea, fiind publicat un articol, cu genericul: Vânătorii de teren – avocați, executori judecătorești, judecători, oameni de afaceri, dar și diverși funcționari implicați în schemă. Astfel, reclamantul-recurent a indicat că a suferit o demoralizare profundă, fiindu-i create obstacole morale și fizice, pierdere de timp, energie, stres și suferință psihică, precum și pierderi materiale.

În situația analizată, Colegiul lărgit menționează că, în sensul art. 2 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, chiar dacă acțiunile agenților sunt legale, caracterul ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia, nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, iar dacă acest fapt s-a întâmplat persoana trebuie despăgubită.

Conform art. 3 alin. (1) lit. a) din legea enunțată, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Potrivit art. 6 lit. b) din aceeași lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul, scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Prevederi similare conține și art.1405 alin.(1) Cod civil, potrivit căruia, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv, se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În lumina jurisprudenței CtEDO, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral, este criteriul echității. Modul de acordare a satisfacției echitabile, trebuie determinat în raport cu prejudiciul moral suferit, gravitatea acestuia, importanța și consecințele sale pentru victimă.

Astfel, raportând circumstanțele cauzei la cele pre-citate, Colegiul lărgit conchide că suma adjudecată de prima instanță cu titlu de compensare a prejudiciului moral este echitabilă și proporțională suferințelor suportate de intimat în perioada demarării dosarului penal intentat în privința sa, pe perioada de 1 an și 3 luni (14 aprilie 2017-11 iulie 2018), circumstanțele relatate confirmând existența în speță a unei fapte ilicite în raport cu reclamantul, chiar și în lipsa vinei sau intenției colaboratorilor autorităților abilitate.

Din aceste raționamente, Colegiul consideră concluziile instanței de apel ca fiind eronate, dictate de aplicarea eronată a normelor de drept material și aprecierea arbitrară a materialelor cauzei, motiv pentru care decizia Curții de Apel Chișinău din 26 martie 2020 urmează a fi casată, iar hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 octombrie 2019 urmează a fi menținută, ca fiind adoptată ca urmare a elucidării corecte a circumstanțelor cauzei, în corespundere cu normele de drept material și procedural.

Totodată, ținând cont de natura litigiului, Colegiul lărgit opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cauză și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința cerinței recurentului de a modifica cuantumul prejudiciului încasat de la 40000 de lei până la 500000 de lei, ori soluția oferită de prima instanță este justă, fiind în concordanță cu normele de drept ce guvernează litigiul, cu elucidarea corectă a tuturor circumstanțelor cauzei, mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat fiind una echitabilă și proporțională gradului de suferințe psihice și morale, cum și gradului în care reputația acestuia a fost lezată, gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper acțiunile și măsurile penale efectuate în privința lui, perioada și intensitatea restricțiilor și atentări la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia în cadrul procedurii penale.

Criticile invocate de Procuratura Generală în referință nu pot fi reținute de Colegiu întru respingerea cererii de recurs, dat fiind faptul că acestea poartă un caracter iluzoriu, iar abordarea acesteia nu vine să confirme propriile obiecții.

Conform art.445 alin.(1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Reieșind din cele menționate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, în conformitate cu art.445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă

decide:

Se admite recursul declarat de către Sergiu Topală, reprezentat de avocatul Ilie Gîlca.

Se casează decizia din 26 martie 2020 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 25 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Topală Sergiu împotriva

Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu